

Afval in de natuur

Afval in de natuur

Goedgekeurd door Sociale Partners

Getoetst door Nederlandse Arbeidsinspectie

Soms wordt afval achtergelaten of bewust gedumpt in de natuur. Dat kan onschuldig afval zijn, zoals lunchresten, maar ook meer risicovol afval, zoals asbesthoudend afval, achtergelaten bouwpuin, materialen van een drugslab, drugsspuiten of klein chemisch afval. Aan afval is niet altijd meteen te zien welke risico's er verbonden zijn aan het opruimen ervan.

Als bij het opruimen niet de juiste beschermende maatregelen worden genomen, kan dat leiden tot ernstige gezondheidsklachten, bijvoorbeeld door het inademen van gevaarlijke stoffen, prikaccidenten met een besmette naald of snijden aan scherpe voorwerpen.

Foto: Asbesthoudend zwerfafval

Bron: Staatsbosbeheer

Knelpunten

- Op het bedrijf ontbreekt de kennis over afval, de mogelijke effecten ervan en hoe deze kunnen worden voorkomen. Medewerkers krijgen onvoldoende voorlichting over de schadelijke gevolgen van de schadelijke afvalstoffen en afval in de natuur, medewerkers kunnen materialen niet herkennen of de risico's niet goed inschatten.
- Medewerkers hebben onvoldoende richtlijnen hoe zij met afval om moeten gaan, waarvan zij niet weten wat het precies is.
- Als gevolg van blootstelling aan afval, o.a. bij het inademen van gevaarlijke dampen, het verwijderen van asbesthoudend afval of drugsspuiten, kunnen er gezondheidsklachten ontstaan.
- Medewerkers beschikken niet over effectieve persoonlijke beschermingsmiddelen of hebben deze niet bij de hand.

De Brancheafspraken

- ✓ Maak duidelijke afspraken (richtlijnen) binnen je organisatie over het verwijderen van afval op basis van de ervaringen die hiermee zijn. Denk hierbij aan: welk afval wordt regelmatig aangetroffen, wat zijn de risico's hiervan, welk afval mogen medewerkers zelf verwijderen en welke maatregelen moeten medewerkers bij het verwijderen van afval treffen om risico's te voorkomen.
- ✓ Leg in deze afspraken vast dat risicovol of afval waarvan niet duidelijk is welke stoffen / materialen het bevat, niet door eigen medewerkers wordt opgeruimd, maar dat hiervoor een gespecialiseerd bedrijf wordt ingeschakeld. Spreek met medewerkers af dat zij hierover contact opnemen met de leiding en dat in onderling overleg verdere afspraken worden gemaakt.
- ✓ Spreek duidelijk af in welke situaties medewerkers zelf direct de politie en/of brandweer of andere externe instanties moeten waarschuwen (bijv. bij illegaal drugsafval of brandend afval).
- ✓ Zorg ervoor dat er in de organisatie, zowel bij de leiding als bij de medewerkers, voldoende kennis aanwezig is over afval (en het herkennen ervan) en het voorkomen van gezondheidsklachten bij het ontdekken en opruimen ervan door het verzorgen voor voorlichting en onderricht.
- ✓ Geef medewerkers, die met het opruimen van afval geconfronteerd kunnen worden de juiste beschermingsmiddelen.

Toelichting op de brancheafspraken

Organisatie en Voorbereiding

- Voor sommige terreineigenaren is omgaan met illegaal afval inmiddels helaas onderdeel van de bedrijfsvoering. Soort en hoeveelheid verschilt per regio. Belangrijke interne organisatorische aandachtspunten voor een veilige werkwijze zijn:
 - Maak een duidelijke veiligheidsprocedure over 'hoe te handelen' bij een illegale stort, met daarin duidelijke instructies voor medewerkers. Neem daarin de bereikbaarheidsnummers op van de interne medewerker(s) en de instanties die geïnformeerd moeten worden. Geef hierover voorlichting aan de medewerkers.
 - Stem de veiligheidsprocedure telkens op de actualiteit aan. Bijvoorbeeld: verspreiden van drugsafval in watergangen en riolering.

Opleiding en instructie

- Geef medewerkers die tijdens hun werkzaamheden met gedumpte afval geconfronteerd kunnen worden instructie over het soort afval dat zij kunnen aantreffen, hoe dit te herkennen, de mogelijke gezondheidsrisico's bij blootstelling, en de werkwijze bij het aantreffen en het verwijderen ervan. Doe dit tenminste op het moment dat er iemand nieuw in dienst komt en leg in je bedrijf vast in welke vorm en frequentie je die instructie herhaalt. Gebruik hierbij ook het AI-blad '[Veilig handelen bij illegaal gestort afval](#)' van de VBNE.
- Beschrijf in de te geven instructie: hoe herken je diverse soorten afval, zoals asbest, drugsafval of gevaarlijke stoffen. Geef aan hoe je moet handelen en geef vooral aan wat doe je wel en wat moet je niet doen.
- Instrueer de medewerkers aantoonbaar en in begrijpelijke taal. Ga ook na of men de instructies begrepen heeft.
- Pas de instructie aan op de actualiteit, bijv. als nieuwe, risicovolle vormen van afval worden aangetroffen.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Zorg er voor dat medewerkers tijdens het opruimen van afval persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken die afgestemd zijn op de risico's zoals:
 - Stevige handschoenen in hoog risico gebieden; bijvoorbeeld handschoenen van aramide of kevlar vezels bij het verwijderen van materiaal dat kan leiden tot verwondingen door snijden of prikken.
 - Schoeisel met ondoordringbare zolen (S3 voor schoenen en S5 voor laarzen).
 - Huid bedekkende werkkleding.
- Schone en niet vale signaalkleding (bij het werken langs de weg).
- Zorg voor schone en goed onderhouden persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Vervang de persoonlijke beschermingsmiddelen zo vaak als nodig voor goede bescherming.

Toelichting risicovol afval

Asbest

- Afval, bijvoorbeeld door illegale storting van klein bouwafval en dakbedekkingen. Belangrijkste is dat medewerkers zich realiseren dat dit soort afval asbest kan bevatten, en dat zij alert zijn, dus weten hoe zij asbest kunnen herkennen en wat zij wel of niet moeten doen als zij hiermee geconfronteerd worden.
- Spreek bovendien af dat zij bij een vermoeden van asbest in het afval overleg plegen met de leiding over de verdere handelwijze, waarbij het uitgangspunt is dat zij het materiaal met rust laten en het afval wordt verwijderd door een gespecialiseerd bedrijf.

Afbeelding: Asbest in de natuur

Drugspuiten

- Door prikken aan injectie- naalden bestaat er een kans op infectie met bijvoorbeeld HIV, tetanus of hepatitis.
- Geef medewerkers informatie hoe zij prikaccidenten kunnen voorkomen bij het opruimen ervan.
- Zorg dat de medewerkers bij het opruimen van spuiten en naalden speciale handschoenen dragen die gemaakt zijn van aramide of kevlar-vezels. Deze zijn goed bestand tegen naalden.
- Zorg dat dit afval veilig opgeborgen en verantwoord afgevoerd kan worden. Een voorbeeld van goede afvoer is een naaldcontainer met een permanent aangehechte deksel voor een veilige sluiting en vervoer.
- Maak afspraken wat te doen bij een prikincident. Gebruik hiervoor de [Landelijke Richtlijn Prikaccidenten](#). De bedrijfsarts kan je nader adviseren over de toepassing ervan in je bedrijf.
- Maak binnen het bedrijf afspraken over vaccinatie tegen hepatitis en tetanus. Bied bijvoorbeeld medewerkers die regelmatig geconfronteerd worden met het opruimen van drugsspuiten een vaccinatie tegen hepatitis aan. Overleg – op basis van de ervaringen met afval tot nu toe – met de bedrijfsarts of ook andere medewerkers preventieve vaccinaties kunnen worden aangeboden.
- Zorg er voor dat medewerkers de bedrijfsarts altijd raadplegen na een prikincident.

Afbeelding: Injectienaald in de natuur

Chemisch afval, afval van drugslaboratorium

- Afval kan soms gevaarlijke chemische stoffen bevatten. Inademen of aanraken hiervan kan de gezondheid schaden. Laat medewerkers daarom altijd in nauw overleg met de leiding vaststellen of het om afval gaat die zij zelf kunnen opruimen (en welke veiligheidsmaatregelen dan moeten worden toegepast) of dat dit door een deskundig bedrijf moet gebeuren.
- Bij ongeopende verpakkingen de informatie op verpakking (zoals de gevaarsymbolen) gebruiken om na te gaan welke risico's er zijn en hoe het materiaal behandeld moet worden.
- Is de verpakking beschadigd of bevat de verpakking geen informatie over de stoffen dan sowieso externe hulp inschakelen om na te gaan om welke middelen het gaat en laten opruimen.
- Hanteer ook hier het uitgangspunt dat niet de eigen medewerkers maar een extern bedrijf de stoffen verwijdert als de risico's onbekend of te groot zijn.

Checklist

] Weet je dat je afstand moet houden van het afval als niet duidelijk is wat de risico's zijn?

] Weet je welke maatregelen er binnen jouw bedrijf gelden als je het afval volgens deze richtlijn wél zelf mag verwijderen?

] Beschik je over de telefoonnummers van de mensen die je moet bellen voor overleg als je afval aantreft waar je niet zelf aan mag komen?

] Weet je dat je afstand moet houden van het afval als er aanwijzingen zijn dat het gevaarlijke stoffen of materialen bevat?

] Draag je de minimaal voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen bij het opruimwerk?

Eén keer nee? Los dit zelf op of neem contact op met je leidinggevende of opdrachtgever.

Meer informatie

- VBNE | [Arbo-infoblad 'Veilig handelen bij illegaal gestort afval'](#)
- Kenniscentrum Infectieziekten in beroepssituaties | [Tabel vaccins tegen infectieziekten](#)
- RIVM | [Landelijke Richtlijn Prikincidenten](#)

Toetsing Arbeidsinspectie

Dit onderwerp in de Arbocatalogus is in maart 2022 positief getoetst door de Nederlandse Arbeidsinspectie op de volgende artikelen uit het Arbobesluit:

- Persoonlijke beschermingsmiddelen | 8.1

